

КАФЕДРА ОПЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МУЗИЧНОЇ РЕЖИСУРИ

Вокальний ансамбль

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Оперний спів
Статус	<u>обов'язкова</u>
Семестровий контроль	<u>залік</u>

Курс	2,3
Семестр	3-6

ECTS	5,5	
Годин	165	9
Індивідуальні години	68	2
Самостійна робота	97	5

Інформація про викладача

ПІБ	Колесник Євдокія Василівна, професор, завідувач кафедри Оперної підготовки та музичної режисури НМАУ ім. П.І. Чайковського; народна артистка України Голубничий Сергій Володимирович, в.о. доцента кафедри Оперної підготовки та музичної режисури, головний диригент оперної студії НМАУ ім. П.І. Чайковського Кульбаба Алла Анатоліївна, ст.викладач кафедри Оперної підготовки та музичної режисури НМАУ ім. П.І. Чайковського
Профіль викладача	
e-mail	

Анотація навчальної дисципліни

Мета: опанування специфікою вокального ансамблевого виконання музичних, музично-театральних творів різних жанрів і стилів, взаємодії в ансамблі з іншими партнерами, хором і оркестром.

Завдання:

- усвідомлення сутності поняття «вокальний ансамбль», його характерних ознак;
- розуміння жанрово-стильових особливостей ансамблевого виконавства вокальних творів різних епох;
- дотримання усіх елементів авторської партитури в розкритті змісту вокального твору, органічна взаємодія з партнером або з партнерами в ансамблевому виконавстві;
- досягнення чистоти інтонаційного ладу, максимальної злитості звучання в тембральному забарвленні, єдності динамічних відтінків, чіткої дикції, розподілу дихання, фразування і виконавських штрихів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність поняття «вокальний ансамбль», його види, типи, функції і завдання в музичних, музично-театральних творах;

- жанрово-стильову специфіку вокального репертуару різних історичних епох, що потребує ансамблевого виконавства;
- ансамблеві засоби і прийоми розкриття змісту вокального твору в контексті авторської партитури;
- особливості тренінгу ансамблевого виконавства вокальних творів різних історичних епох, жанрів і стилів;

вміти:

- визначати вид, тип ансамблю його характерні ознаки згідно з функціями і завданнями у вокальних творах;
- визначити жанрово – стильові особливості вокального репертуару різних історичних епох, дотримуватися їх в ансамблевому виконавстві;
- підбирати засоби і прийоми ансамблевого виконавства вокального твору в контексті авторської партитури;
- відбирати та застосовувати елементи тренінгу ансамблевого виконавства відповідно до жанрово-стильових ознак вокальних творів.

На основі засвоєних знань та вмінь студенти повинні **володіти професійними компетенціями:**

- методикою роботи над елементами вокально-ансамблевої техніки, принципами ансамблевого музикування
- навичками колективного виконавства різноманітних в різноманітних видах і складах ансамблів: дуетів, тріо, квартетів тощо;
- класичним і сучасним репертуаром різних жанрів та стилів музичних, музично-театральних творів;
- навичками чуття всієї партитури ансамблю, прийомами спільного виконавського рішення при збереженні індивідуальності свого голосу.

Перелік тем

Тема 1. Вокальний ансамбль: сутність, функції, завдання

Тема 2. Вокальний тренінг, групові вправи, інтонування

Тема 3. Жанрово-стильові особливості вокальних ансамблевих творів доби середньовіччя і Відродження. Практикум 1. Стилїстика вокального ансамблевого виконавства доби середньовіччя і Відродження

Тема 4. Вокальний тренінг на оволодіння стильового співу музики бароко і класицизму

Тема 5. Жанрово-стильові особливості вокальних ансамблевих творів доби бароко і класицизму. Практикум 2. Стилїстика вокального ансамблевого виконавства доби бароко і класицизму - педагогічний репертуар.

Тема 6. Вокальний тренінг ансамблевого оперного виконавства.

Тема 7. Жанрово-стильові особливості оперних і хорових ансамблевих творів доби романтизму і реалізму. Практикум 3. Стилїстика вокального ансамблевого виконавства доби романтизму і реалізму

Тема 8. Вокальний тренінг ансамблевого дисонуючого інтонування

Тема 9. Жанрово-стильові особливості вокальних ансамблевих творів доби модерну і постмодерну. Практикум 4. Стилїстика вокального ансамблевого виконавства доби модерну і постмодерну

Форми та технології навчання

Педагогічні:

- *вербальний*: пояснення, коментарі, обговорення;
- *наочний*: показ, демонстрація, ілюстрації;
- *аналітичний*: робота з літературою, аудіо відеоматеріали;
- *проблемний*: визначення і вирішення проблемної ситуації;
- *ігровий*: ігрове моделювання, робота в ансамблі.

Мистецтвознавчі:

- *історико-типологічний*: систематизація вокальних ансамблів за хронологією та класифікаційними угрупованнями;
- *історико-стильової реконструкції*: відновлення характеру і стилю виконання старовинних вокальних творів за їх тогочасними описами і нотними виданнями;

- **жанровий:** визначення характерних ознак вокального ансамблю за родовими і видовими ознаками твору;
- **стилістичний:** визначення характерних ознак вокального ансамблю певної історичної доби, країни, індивідуальних рис персонажа опери (вік, стать, соціальний статус, тілобудова, темперамент тощо);
- **інтерпретаційний:** трактування художнього образу виконавців вокального ансамблю відповідно до жанру і стилю твору.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного репертуару, музикознавча та методична література представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно до розкладу. За умови дистанційного навчання через протиепідеміологічні заходи, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали завантажуються на GOOGL DISK ifm1.2nmau@gmail.com. Програми модульних контрольних робіт у формі концертного виступу студентів у формі посилання на YOUTUBE надсилаються на офіційні електронні адреси кафедри.

Методи контролю

Поточний (міжсесійний) контроль:

- **вербальний:** співбесіда, контрольний опит, експрес-опитування;
- **аналітичний:** текстовий аналіз самостійної роботи, тести;
- **практичний:** виконання вправ, ансамблеве виконавство.

Підсумковий контроль:

- **вербальний:** колоквіум;
- **практичний:** задача вокальних ансамблів хорових та оперних творів.

Залікові вимоги:

Тести

2 курс

1. **Яка музика існувала в період доби середньовіччя:**
 - а) духовна
 - б) народна
 - в) естрадна
 - г) інше
2. **Перший відомий композитор, що написав повний цикл музики до католицької меси:**
 - а) Орландо Лассо
 - б) Гійом де Машо,
 - в) Жоскен Дебре
 - г) інше
3. **На скільки голосів написаний святковий мотет «Deo gratias» Йоганеса Окегема :**
 - а) 3
 - б) 4
 - в) 36
 - г) інше
4. **Розвиток поліфонії, віртуозної техніки у вокальних творах починається в період:**
 - а) доби середньовіччя
 - б) доби Відродження
 - в) доби класицизму
 - г) інше
5. **В яких видах мистецтва існує вокальний ансамбль:**
 - а) образотворчому
 - б) хореографічному

в) музично-театральному

г) інше

6. Ансамбль, що об'єднує співаків однієї групи, належить до типу:

а) повноцінний

б) однорідний

в) мішаний

г) інше

7. Характеристика виконавського колективу, або твір за кількістю самостійних голосів відноситься до:

а) виду ансамблю

б) типу ансамблю

в) поняття ансамблю

г) інше

8. Мотет вокального або хорового виконавства відноситься до музики:

а) духовної

б) світської

в) джазової

г) інше

9. Мадрігал вокального або хорового виконавства відноситься до музики:

а) духовної

б) світської

в) естрадної

г) інше

10. Коротка меса, що складається з двох частин: Kyrie і Gloria

а) missa solemnis

б) proprium missa

в) missa brevis

г) інше

11. Композитор, спадщина якого представляє твори української православної музики:

а) Мартон

б) Бортнянський

в) Лисенко

г) інше

12. Музично – драматичний жанр, що ґрунтується на синтезі музики, слова, дії:

а) карнавал

б) кіно

в) опера

г) інше

13. Перша опера, написана в 1594 році Якопо Пері, має назву:

а) Еврідіка

б) Дафна

в) Мавка

г) інше

14. Вокальні ансамблі в комічних операх-буффа:

а) не існують взагалі

б) поступово майже зникають

в) займають провідне місце

г) інше

15. Опера В.А.Моцарта, яка практично складається з ансамблів, та перейменовувалась незліченну кількість разів:

а) «Cosi fan tutte»

б) «Чарівна флейта»

в) «Весілля Фігаро»

г) інше

Стилістика ансамблевості доби середньовіччя, Відродження, бароко і класицизму.

6 семестр – диференційований залік

Стилістика ансамблевості доби романтизму, реалізму, модерну і постмодерну.

Програма

Програма заліків передбачає виконання теоретичної та практичної частин.

Теоретична частина заліку передбачає письмову відповідь на тести та усну відповідь на питання колоквиуму.

Практична частина передбачає здачу вокальних ансамблів з уривків хорових та оперних творів.

Вимоги

Студент повинен:

знати:

- сутність поняття «вокальний ансамбль», його види, типи, функції і завдання в музичних, музично-театральних творах;
- жанрово-стильову специфіку вокального репертуару різних історичних епох, що потребує ансамблевого виконавства;
- ансамблеві засоби і прийоми розкриття змісту вокального твору в контексті авторської партитури;
- особливості тренінгу ансамблевого виконавства вокальних творів різних історичних епох, жанрів і стилів;

вміти:

- визначати вид, тип ансамблю його характерні ознаки згідно з функціями і завданнями у вокальних творах;
- визначити жанрово-стильові особливості вокального репертуару різних історичних епох, дотримуватися їх в ансамблевому виконавстві;
- підбирати засоби і прийоми ансамблевого виконавства вокального твору в контексті авторської партитури;
- відбирати та застосовувати елементи тренінгу ансамблевого виконавства відповідно до жанрово-стильових ознак вокальних творів.

На основі засвоєних знань та вмінь студенти повинні **володіти професійними компетенціями:**

- методикою роботи над елементами вокально-ансамблевої техніки, принципами ансамблевого музикування
- навичками колективного виконавства різноманітних в різноманітних видах і складах ансамблів: дуетів, тріо, квартетів тощо;
- класичним і сучасним репертуаром різних жанрів та стилів музичних, музично-театральних творів;
- навичками чути всієї партитури ансамблю, прийомами спільного виконавського рішення при збереженні індивідуальності свого голосу.

Система оцінювання

Критерії оцінювання знань студентів

90 – 100 – А – відмінно

вичерпна і розгорнута відповідь на питання колоквиуму з аналізу сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців. Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань, особистий творчий внесок в інтерпретацію вокальних ансамблевих хорових та оперних творів, створення художнього образу.

82 – 89 – В – добре

ґрунтовна відповідь на питання колоквиуму з аналізом літературних джерел, творчого доробку провідних митців. Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань, навичок інтерпретації вокальних ансамблевих хорових та оперних творів, створення художнього образу.

74 – 81 – С - добре

повна відповідь на питання колоквиуму з посиланням на літературні джерела і творчий доробок провідних митців. Демонстрація достатнього рівня виконання практичних

64 – 73 – D – задовільно

завдань, навичок інтерпретації вокальних ансамблевих хорових та оперних творів, створення художнього образу. відповідь на питання колоквіуму без посилань на літературні джерела і творчій доробок провідних митців, окремі неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, навичок інтерпретації вокальних ансамблевих хорових та оперних творів, створення художнього образу.

60 – 63 – E – задовільно

відповідь на питання колоквіуму в мінімально-допустимому обсязі, значні неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація граничного рівня виконання практичних завдань, навичок інтерпретації вокальних ансамблевих хорових та оперних творів, створення художнього образу.

**35-59-FX-незадовільно (з
можливістю повторного
складання)**

відповідь на питання колоквіуму в недостатньому обсязі, грубі помилки, неспроможність їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань, граничних навичок інтерпретації вокальних ансамблевих хорових та оперних творів, створення художнього образу.

**0-34 – F – незадовільно (з
обов'язковим повторним
вивченням дисципліни)**

відповідь на питання колоквіуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання практичних завдань, відсутність навичок інтерпретації вокальних ансамблевих хорових та оперних творів, створення художнього образу.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів, концертів тощо.

Рекомендована література

Базова

1. Антонюк В. Г., Гнидь Б. П. Вокальний факультет. Спеціалізація «Спів» // Академія музичної еліти України: Історія та сучасність. Київ: Музична Україна, 2004. С. 150–155.
2. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект: монографія. Київ : українська ідея, 2001. 144 с.
3. Антонюк В. Г. Видатний педагог – концертмейстер класу камерного співу Зоя Юхимівна Ліхтман // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. №1 (42). Київ : 2019. С. 135–145.
4. Антонюк В. Г. Олена Муравйова – професор музично – драматичної школи Миколи Лисенка // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. №2 (35). Київ : 2017. С. 87-100.
5. Антонюк В. Г. Педагогічний подвиг Миколи Кондратюка // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. №4 (21). Київ : 2013. С. 86-94.
6. Антонюк В. Г. Школа сольного співу // Академія музичної еліти України: Історія та сучасність. Київ : Музична Україна, 2004. С. 435-454.
7. Антонюк В. Г., Гнидь Б. П. Вокальний факультет. Спеціалізація «Спів» // Академія музичної еліти України: Історія та сучасність. Київ : Музична Україна, 2004. С. 150-155.
8. Востряков О. А. сучасна практика підготовки оперних співаків у системі «вуз – театр» // Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. Вип. 5: Музичне виконавство. Кн. 4 _Київ, 2000. С. 177-183.
9. Волинський Й. Дмитро Бортнянський і Західна Україна/ Й. Волинський // Українське музикознавство. — К.: Муз. Україна, 1971. – Вип. 6.
10. Гмиря Б. Р. Бесіди про вокал // Борис Гмиря / статті, листи, спогади. Київ : Муз. Україна, 1975. С. 68-85
11. Гнидь Б. П. Виконавські школи України: Кафедра сольного співу НМАУ імені П. І. Чайковського (1971-2001) : посібник. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2022. 94 с.
12. Гордійчук М. Л. Дичко/ М. Гордійчук. — К.: Муз. Україна, 1978.
13. Давидов М. А. Наукові перспективи української вокальної школи. Музикознавчі записки. №2. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2004. С. 7-12.
14. Знаменська О.В. Культура мови у співі/ О.В. Знаменська. – К.: Держвидав, 1959.
15. Івченко Л. Український кант XVII — XVIII століть/ Л. Івченко. — К., 1990.
16. Кушка Я. С. Методика навчання співу : посібник з основ вокальної майстерності. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2010. 288 с.
17. Лісецький С. Й. Наукові статті. Рецензії. Навчально-методичні матеріали. Київ, 2009. 275 с.
18. Ліхтман З. Е. Про роботу в класах камерного співу консерваторії // Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського: Зі спадщини майстрів, кн.1. Київ, 2003. С. 127-143.
19. Мистецтвознавчі записки: зб. Наук. праць. Вип.22. Київ : Міленіум, 2012. 357с.
20. Морозов В. П. Биофизические основы вокальной речи / В.П. Морозов. - Л.: Композитор, 1977.
21. Мурзина О.І. Про принципи музичної декламації / О.І. Мурзина. – К.: Музична Україна, 1972.
22. Назаренко І. К. Мистецтво співу / І. К. Назаренко. –К.: Музика, 1963.
23. Паторжинський І. С. Важливі питання в комплексному вихованні актора-співака: наук.-метод. Записки. Київ : Мистецтво, 1964. Вип. 3.
24. Пляченко Т.М. Методика роботи з вокальним ансамблем : робоча програма навчальної дисципліни [для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» професійного спрямування «Сольний спів» першого (бакалаврського) освітнього рівня]. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. 37 с. (нормативний документ).
25. Потебня О. Естетика і поетика слова. Київ, 1964.
26. Стахевич О. Вчення про співацький голос в оперній культурі Італії XVII – сер. XIX ст. Київ, 1993.
27. Третьяк Л. Підготовка співаків хору // Музика. 1973. № 6.

Допоміжна

28. Клавіри/ партитури кантат та ораторій Й. С. Баха
29. Клавіри/ партитури опер В. Белліні.
30. Клавіри/ партитури опер Д. Бортнянського
31. Клавіри/ партитури опер Р. Вагнера.
32. Клавіри/ партитури творів кантатно-ораторіального жанру А. Вівальді
33. Клавіри/ партитури опер К.М. Веберна
34. Клавіри/ партитури опер Дж. Верді
35. Клавіри/ партитури опер та ораторій Г. Ф. Генделя
36. Клавіри/ партитури опер Х. В. Глюка
37. Клавіри/ партитури опер Г.Доніцетті
38. Клавіри/ партитури опер Р. Леонкавалло
39. Клавіри/ партитури опер П. Маскані
40. Клавіри/ партитури опер К. Монтеверді
41. Клавіри/ партитури опер В. А. Моцарта
42. Клавіри/ партитури опер Г.Персела
43. Клавіри/ партитури Дж. Пуччіні

Інформаційні ресурси

Фрагменти ансамблевих, хорових, музично-драматичних творів, опер у виконанні різноманітних акторських та музично-виконавських ансамблів – провідних майстрів сцени.